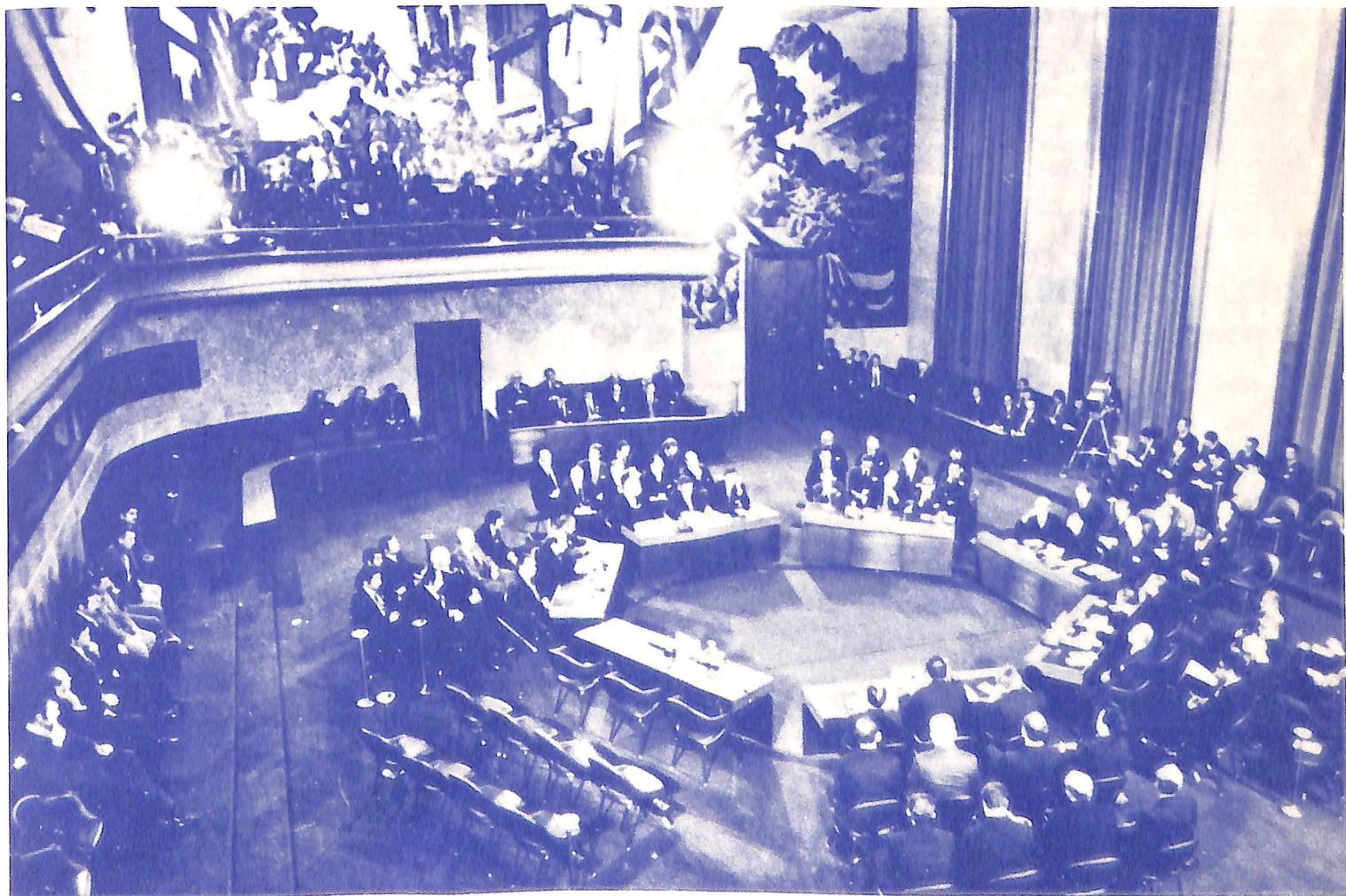

In de marge

Verskillende leden van het Humanistisch Verbond hebben gevraagd waarom het Hoofdbestuur over het conflict in het Midden-Oosten geen verklaring heeft uitgegeven.

Wel, dat is niet gebeurd omdat de meningen in het Hoofdbestuur uiteenlopen. Overigens was dat zo reeds in 1967. Als u er die jaargang van „Mens en Wereld” nog eens op na slaat, zult u artikelen aantreffen van Roethof en Rood die terzake verschillende meningen weergeven.

In het laatst verschenen nummer van ons wetenschappelijk tijdschrift Reken-schap vindt u een hoofdartikel van de hand van prof. Schaper over het conflict in het Midden-Oosten dat naar mijn gevoelens in grote lijnen (uiteraard behoudens persoonlijke nuanceringen) ook weergeeft wat het Hoofdbestuur over deze zaak denkt. U zult bij lezing kunnen constateren dat dit conflict – evenals bij bijna alle menselijke conflicten – geen zaak is van zwart/wit maar van een scala van grijzen.

Jammer, dat het constateren van dit laatste voor vele Nederlanders héél erg moeilijk is, enerzijds door nooit te helen afschuwelijke wonden die de tweede wereldoorlog heeft geslagen, anderzijds door onverwerkt schuldgevoel omdat wij als Nederlands volk destijds gefaald hebben in het verzet tegen een moordpartij die, in de burgerlijke gezapigheid anno 1940, onvoorstelbaar was.

Onderstaand een poging de achtergrond van het conflict kort samen te vatten.

Tijdens de eerste wereldoorlog beloofden de Engelse regering aan de Arabieren soevereiniteit, op voorwaarde dat zij hulp verleenden in de strijd tegen de Turken. Tegelijkertijd beloofden de Engelsen de Joden een „nationaal tehuis” in Palestina in ruil voor steun bij hun oorlogsinspanningen in Europa. De kiem voor een mogelijk conflict werd dus rond zestig jaar geleden reeds gelegd. De Arabieren kwamen bedrogen uit, alleen de Wahabieten-Emir Ibn Saud verkreeg gewapenderhand een Saoedi-Arabisch rijk, terwijl de aldaar verdreven Emir Abdoellah een kunstmatig woestijnrijk (Jordanië) kreeg op het kruispunt van de Engels-Franse oliepijpleidingen. De Joden kregen weliswaar de gelegenheid op eigen kosten een tehuis in Palestina te vestigen, maar slechts als onderhuurders. Een ieder voelde zich dus bedrogen.

Na de Tweede Wereldoorlog trokken de Engelsen zich uit Palestina terug, het land in chaos achterlatend en onttrokken zich daarmee aan hun mandaatsverplichtingen. Een ieder moest voor zichzelf zorgen. Dat deden de Joden. Zij vestigden de zolang begeerde nationale staat Israël. (Mede onder een beroep op de destijds toezegging van Lord Balfour).

Dat deden ook de Arabieren, d.w.z. niet de Palestijnse Arabieren, maar de Arabische buurstaten. De vestiging van de Joodse Staat was daarbij een nieuw fenomeen. Een verschijnsel dat als een „Fremdkörper” in het Arabisch Midden-Oostenlijf werd ervaren. De gewapende confrontatie werd echter in het voordeel van de Joden beslecht. De staat Israël was een feit.

In deze pat-stelling was er één slachtoffer: de Palestijnse Arabier, want deze werd op zijn beurt als „Fremdkörper” door de Joden, na zijn vlucht, uit Israël geweerd. Honderdduizenden leven sindsdien in miserabele barakkenkampen in de aangrenzende Arabische staten.

De daarop volgende jaren geven een reeks oorlogshandelingen te zien van de Arabieren om Israël te vernietigen; van de Joden om een zo groot mogelijk „Cordon sanitair” om hun kernland te leggen.

De grote schuldigen daarbij zijn de Verenigde Naties met name de grote mogendheden die de zaak maar laten door-zieken.

Pas tijdens de jongste confrontatie kon aan de ernst van de situatie niet langer worden ontsnapt. Pas nu begint er – via het overleg te Genève – kijk op een definitieve regeling te komen.

Wat naar de mening van ondergetekende een ideale oplossing zou zijn?

- Wederzijdse erkenning van soevereiniteit en territoriale integriteit binnen de grenzen van 1967 onder garantie van de grote mogendheden.
- Instelling van een Palestijnse staat op de westelijke bank van de Jordaan.
- Vorming van een Israëlo-Palestijnse confederatie met Jeruzalem als gezamenlijke hoofdstad.
- Associatie van deze confederatie met de Europese Gemeenschap.
- Uitvoering door die Gemeenschap van een grootscheeps ontwikkelingsprogramma ten behoeve van de confederatie.

Fiege

in dit nummer:

In de marge
pag. 2

Gewoonte
pag. 2

Permanente educatie
pag. 3

Humanistische Geestelijke
Verzorging in de inrichtingen
van justitie (3)
pag. 4

Wij stellen u voor
pag. 5

Humanisme een spraakverwarring?
pag. 6

Ingezonden brieven
pag. 7

Nieuws uit de gemeenschappen
pag. 7

Gewoonte

Als door een ruit zien wij soms het leven.

*Een laag stof bedekt het glas. Het is
beslagen*

*Door onze adem. Voor het venster is het
Noch dag, noch nacht – slechts nevelig
schemer.*

Schoon wordt het glas niet meer.

*We kunnen het slechts breken – maar dan
Valt door het venster licht en alles
verandert,*

*En jij, wanneer het bloed van je vingers is
geveegd.*

Ziet de wereld als voor het eerst, als nieuw.

Wadim Sjefner

Deze in ons land nauwelijks bekende Russische dichter schrijft overwegend niet-politieke poëzie met een filosofische achtergrond evenals Tjoetstjew, Pasternak, Martynow en Zabolotskij. Merkwaardig is dat niet alleen de natuur maar ook de techniek een belangrijke plaats in zijn poëzie inneemt. Zijn houding tegenover leed en tegenslag is overwegend positief. Deze dichter uit Leningrad, die het beleg door de Duitsers meemaakte, schreef de opmerkelijke dichtregels: „Als het leven niet gemakkelijk, niet glad verloopt, dan is het ook niet zo kort geweest” en elders „Jouw ongeluk ligt hierin, dat je geen leed ervaart.” In het hier vertaalde gedicht spreekt de dichter zijn overtuiging uit, dat het mogelijk is een nieuwe visie op het leven te verwerven, ook al zullen we dan „het glas”, dat ons het uitzicht, (het levensperspectief) benneemt, moeten breken.

P. Krug

Permanente educatie

P. Krug

De laatste jaren is in ons verbond de behoefte gegroeid aan een heroriëntatie, een nieuwe positiebepaling van het H.V. Uiteraard hebben allerlei maatschappelijke ontwikkelingen hierop hun invloed gehad. Ik denk aan een sterkere bewustwording van de milieuproblematiek, aan de grotere aandacht voor democratisering op allerlei levensgebieden, de dialoog met andersdenkenden enz. Overigens was de belangstelling voor soortgelijke onderwerpen ook al in het verleden aanwezig. Reeds in de vijftiger jaren was er grote aandacht voor het vraagstuk van oorlog en vrede, de problemen van de minderontwikkelde gebieden, voor het bevolkingsvraagstuk en evenzeer voor de positie van het individu in het bedrijf. Over deze onderwerpen verschenen een aantal brochures en vele artikelen. Vanaf de oprichting heeft het H.V. zich t.o.v. allerlei maatschappelijke vraagstukken duidelijk geëngageerd opgesteld. Uiteraard is door de ontwikkeling van onze maatschappij een aantal nieuwe problemen sterker in de aandacht gekomen. Ik denk aan de problematiek van milieu en welzijn. Maar dit betekende geen radicale koerswijziging. Wel is meer dan vroeger de behoefte gegroeid om te komen tot samenwerking met bepaalde actiegroepen (milieugroepen, „Release”, „Man, vrouw, maatschappij”, „Amnesty international”, enz.). Het is evenwel duidelijk, dat acties op het gebied van maatschappij-vernieuwing, milieuproblematiek, democratisering slechts zinvol kunnen zijn, wanneer men over de nodige kennis van zaken en informatie beschikt. Geen opinievorming en mentaliteitsverandering zonder studie en informatie. Door studiedagen, vormingscursussen e.d. hebben het H.V. en „Socrates” aan een fundamentele behoefte kunnen voldoen.

Op het ogenblik is er m.i. aanleiding ons af te vragen, wat er in de toekomst op dit gebied verder gedaan kan worden, mede in verband met de noodzaak van de zogeheten „permanente educatie”, waarover de laatste jaren veel is geschreven. Feit is, dat in onze „learning society” (zoals de futuroloog H. Kahn onze huidige maatschappij noemt) kennis en informatie een belangrijk en misschien wel het belangrijkste middel is tot geestelijke en maatschappelijke emancipatie.

De behoefte aan permanente educatie wordt m.i. sterk gestimuleerd door de volgende factoren:

1. De snelle ontwikkeling van wetenschap en techniek, waardoor kennis met een even grote snelheid veroudert;
2. De veranderingen in de maatschappij onder invloed van deze wetenschappelijk-technische ontwikkeling;¹⁾
3. De „informatie-explosie”, die een kritische selectie en verwerking nodig maakt;
4. De groeiende groep van ouderen, die buiten het maatschappelijke proces zijn komen te staan, maar toch behoefte hebben aan verrijking van hun kennis;
5. De nadruk op de technische en specialistische vorming, die vaak ten koste gaat van de algemeen-culturele en maatschappij-kritische vorming. Velen zijn zelfs de mening toegedaan, dat onze universiteiten meer en meer het karakter krijgen van hogere vakscholen (ik wijs in dit verband op een bijdrage van B. W. Schaper in „Rekenschap” van september 1973);
6. Het feit, dat steeds grotere groepen toegang krijgen tot een cultuur, die vroeger een min of meer elitair karakter droeg;

7. De behoefte aan meer inspraak en medezeggenschap, zowel in de eigen werkring als op maatschappelijk en politiek gebied. Misschien is dit wel het belangrijkste aspect.

In een verslag van een Congres over permanente educatie in het „Sociaal maandblad arbeid” (juni 1973) lezen wij: „Onderwijs en vorming moeten de mens in staat stellen deel te nemen aan de vormgeving van de samenleving in maatschappelijk, staatkundig en cultureel opzicht. Onderwijs moet zelfstandig en kritisch denken bevorderen, sociale en communicatieve vaardigheden ontwikkelen en het inzicht in maatschappelijke vraagstukken verdiepen en verbreden... Permanente educatie is van fundamenteel belang voor de toekomstige ontwikkeling van onze samenleving.”

Belangrijk is ook, dat permanente educatie het mogelijk maakt kennis te verwerven, waartoe men vroeger door omstandigheden niet in staat was: „Bij een goed systeem van permanente educatie zal het individu meer zelf zijn plaats in de samenleving bepalen.” Op het genoemde Congres kwam men ook tot de conclusie, dat Nederland op het gebied van permanente educatie enige jaren achterloopt op andere landen. Op internationaal gebied is er o.m. de Unesco, die de permanente educatie stimuleert. (Het zou wenselijk zijn, dat het H.V. meer aandacht schenkt aan allerlei Unesco-activiteiten!) Medio 1972 vond in Tokio een internationale conferentie plaats over onderwijs aan volwassenen onder auspiciën van de Unesco.

Ligt hier ook een taak voor het H.V.? Ik meen van wel. Het H.V. zal zich dan echter dienen te beperken tot die sectoren, die binnen zijn specifieke actiegebied liggen, zoals maatschappijleer (sociologie), polemologie, psychologie (ook sociale psychologie),

ecologie, filosofie, studie van religies en levensbeschouwelijke stromingen. Een dergelijke permanente educatie kan mede een tegenwicht vormen tegen technocratische en andere ideologieën, die de technologische en economische ontwikkeling zozeer centraal stellen, dat de mens niet langer doel is maar middel dreigt te worden.²⁾ (Overigens ben ik mij ervan bewust, dat humanisering van de samenleving bepaald niet alleen een theoretische aangelegenheid is!)

In de eerste plaats zijn er, zoals gezegd, de activiteiten van de Humanistische Stichting Socrates (rapporten, studiedagen en tijdschrift „Rekenschap”). Onze afdelingen hebben hun zondagochtendbijeenkomsten en studie- en discussie-avonden. Maar voor specifieke cursussen kunnen zij wellicht samenwerking zoeken met vormingsinstituten (zoals de Volksuniversiteiten). Ik denk hier uiteraard ook aan de Internationale School voor Wijsbegeerte te Leusden (U.), die een veelzijdig programma van lezingen en cursussen heeft te bieden, niet alleen op het gebied van de wijsbegeerte.

Wellicht is het van belang, dat de afdelingen van het H.V. zelf eens bezien welke praktische mogelijkheden hier liggen naast de reeds bestaande activiteiten.

Peter Krug

¹⁾ Een belangwekkend boek over de te verwachten ontwikkelingen in onze maatschappij is dat van H. Kahn en B. Bruce-Briggs „Verwachtingen voor de zeventiger en tachtiger jaren” (Deventer, 1972)

²⁾ Zie hierover ook mijn artikelen „Humanistische verkenningen” in „Rekenschap” maart, juni en september 1972

humanist

Verantwoordelijk voor de inhoud:

Hoofdbestuur H.V.

Eindredacteur: Directeur H.V.

Lay-out: Lumax Utrecht

Druk: Lumax Utrecht

Redactie-adres:

Humanistisch Verbond

Oudegracht 152 Utrecht

Tel.: 030 - 31 81 45

Humanistische Geestelijke Verzorging in de inrichtingen van justitie (3)

In het geestelijk raadswerk in justitieverband staat het *persoonlijk gesprek* met de cliënt duidelijk op de voorgrond. Inhoudelijk spelen beide eerder genoemde doeleinden een rol, dus zowel de behoefte aan meer op oriëntatie gericht gesprek over allerlei persoonlijke ervaringen, kwesties en vragen – er tussendoor ook wel eens zaken van direkt praktisch belang voor de cliënt, een grensgebiedje – en anderzijds het zich rekenschap willen geven van eigen levensmoeilijkheden en daarmee samenhangende eigen waarderings- en doeleinden. De eerste vorm van gesprek kan de tweede oproepen. De in het tweede geval gegeven feitelijke persoonlijke crisis is een gevoelig proces, dat de raadsman opeist als betrouwbare, bemoedigende luisteraar en meedenker. Dat proces kan uitmonden in de behoefte aan diepgaande levensoriëntatie, waarbij de raadsman bovendien een actieve rol als aandrager van „bouwstenen” kan toekomen.

Nog een andere zin valt aan dit grw te ontdekken. Deze heeft meer rechtstreeks te maken met de in het vorige artikel beschreven grondhouding van de raadsman in samenhang met zijn humanistisch mensbeeld. De praktijk leert namelijk, dat uit deze wat we noemden medemenselijke benadering,

waarin de ander als mens volstrekt ernstig wordt genomen, kracht kan worden geput, om in de ontluisterende situatie van het gedetineerd-zijn als mens overeind te blijven. De raadsman is er zich van bewust, dat sommigen op deze wijze door de strafsituatie worden heen geholpen, waarbij in zekere zin de gespreksituatie inhoudelijk op het tweede plan komt.

Uiteraard is de mogelijkheid van het persoonlijk contact ook afhankelijk van de verblijfsduur van de cliënt in de inrichting. Zijn vertrek betekent vaak een vroegtijdig verbreken van de relatie met de raadsman. Voor een aantal mensen zou het mogelijk moeten zijn, het contact buiten op gelijkwaardige wijze voort te zetten. Het komt mij voor, dat de behoefte daaraan zal toenemen, naarmate de mogelijkheid van grw in de eigen levenssituatie meer reëel gegeven is.

Behalve het individuele contact is in deze werksector ook *groepswork* tot ontplooiing gekomen, al wrekt zich hierbij nog steeds, evenals bij het individuele contact, de onderbezetting van het werk.

Het groepswork komt neer op veelal wekelijkse ontmoetingen van in beginsel alle cliënten van de raadsman onderling, in de

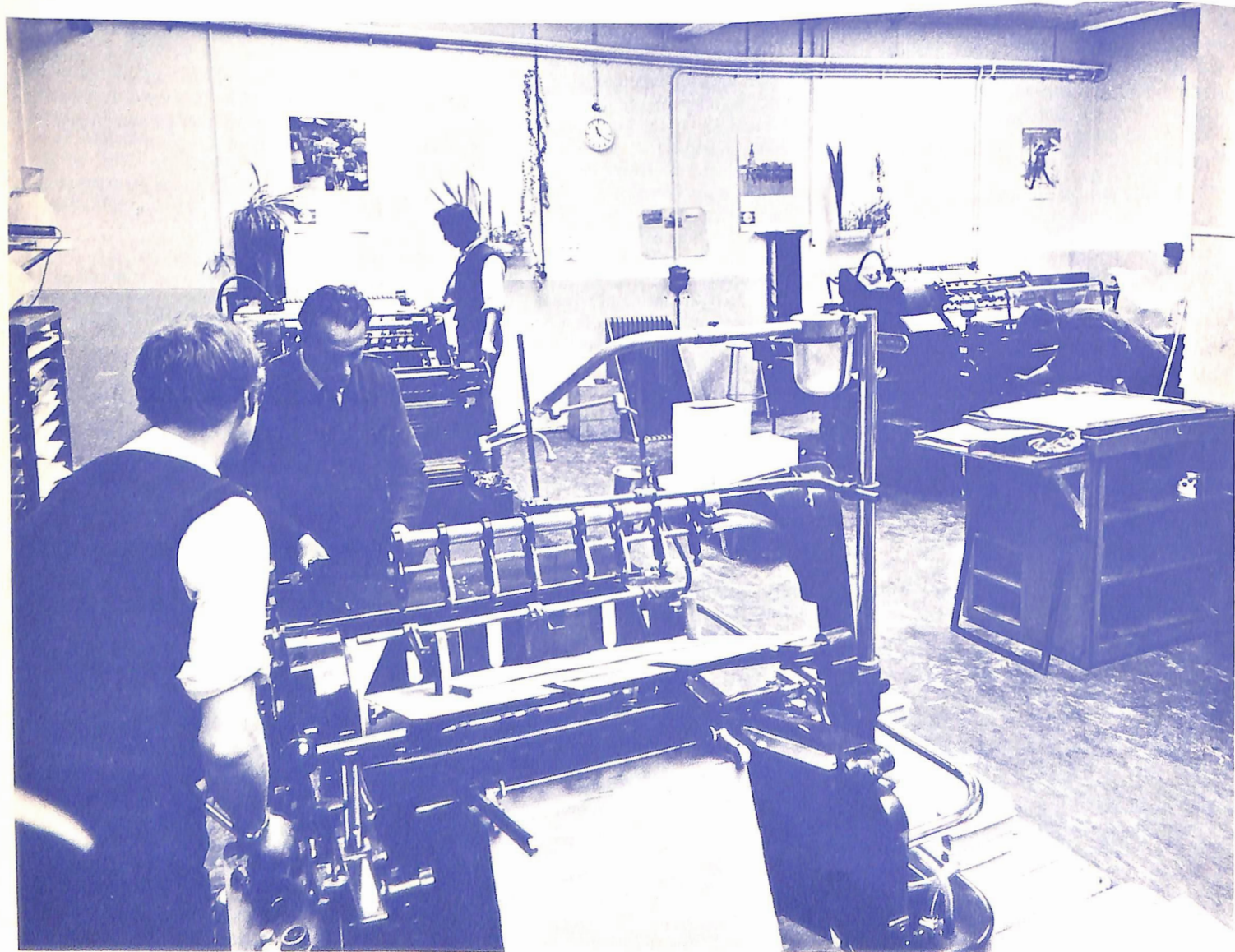
vorm van groepsgesprekken. Daarnaast worden, zij het nog in een te lage frequentie, meerdaagse konferenties met de cliënten gehouden.

Waarom gaat het nu in dit geestelijk groepswork?

Men zou het mogen noemen een soort geestelijke konditie-training. De huidige mens weet zich meer dan ooit uitgedaagd tot mondigheid. Steeds staat ieder voor de opgave de wisselvalligheden van het gemeenschappelijke bestaan voor zichzelf geestelijk in kaart te brengen. Onverschilligheid of ongevoeligheid zijn geen oorspronkelijke fenomenen maar reactieve, als men de spanning van de eigen onzekerheid tegenover de vaak overweldigende warrigheid van het leven niet aankan. Dan boekt men zelf-verlies in een situatie die niet meer toestaat, om vanzelfsprekend, volgens vaste vertrouwde patronen, te leven en te denken.

Mondigheid is meer dan een eis van democratie, het is een eis van mens-zijn. Mondigheid is meer dan oriëntatie (op de hoogte zijn) inzake de bestaansverhoudingen, het is vooral: in staat zijn tot interpretatie (eigen waarde, betekenis toekennen) van de dingen in het leven. De mens kan niet zonder eigen maatstaf, een grondpatroon betreffende de waarde van het mens-zijn. Daaronder staat hij weerloos, onmondig tegenover de vele puzzels in de bestaansverhoudingen.

Welnu, in dit „normale” spanningsveld van persoonlijke onzekerheid in een warrige en bedreigende leefwereld vinden deze

groepsgesprekken hun eigenlijke aangrijpingspunt. Het gaat om de moed tot onderlinge konfrontatie van twijfels en zekerheden, inzichten en uitgangspunten, maatstaven en doeleinden, met betrekking tot actuele existentiële gemeenschappelijke vragen en problemen.

In een sfeer van gelijkwaardigheid en lotsverbondenheid kunnen dergelijke gesprekken sterk appelleren aan de deelnemers, om zichzelf in te vullen en uit te drukken, zich beter rekenschap te durven geven waar men zelf staat, waarom en hoe.

Niet zelden valt van cliënten te horen, dat ze juist ook aan deze vorm van gesprekken „voor zichzelf” veel hebben gehad. De zelfbeleving als geestelijk wezen in de omgang met de levensrealiteit krijgt in de onderlinge konfrontatie een „kick”. Ook kunnen de gesprekken doorwerken in persoonlijke problemen, die in de individuele contacten met de raadsman aan bod komen.

Natuurlijk kent dit geestelijk groepswerk sterke ups en downs. Er is de snelle doorstroming van deelnemers; de heterogene samenstelling van de groepen; de moeilijk te reguleren groepsgrootte. Ook spelen „secundaire” groepsbehoeften mee en vragen terecht een zekere speelruimte; ik denk aan de groep als emotionele uitlaatklep in de dagelijkse detentie-spanningen.

Tot slot moet ik nog wijzen op de waardevolle uitbouw, die hier en daar in het groepswerk plaatsvindt, door het als deelnemers aantrekken van leden van het Humanistisch Verbond. Deze mogelijkheid

van rechtstreekse medewerking in de groepscommunicatie van mensen van buiten is vooral ook „klimatologisch” van belang; het mede-menselijk karakter van het werk wordt er mee onderstreept.

Ik wil het voor dit moment bij deze uiteenzettingen laten. Op nog andere kanten aan het grw in justitieverband hoop ik over enige tijd te kunnen ingaan.

Carel Uitenbogaard

De startploeg fulltime geestelijke raadslieden in januari 1968 gefotografeerd tijdens een studieweek. Van links naar rechts: B. Remmerswaal, H. van Dam, W. ter Horst van Delden, J. Kroos, P. Pols, C. Uitenbogaard, W. Waasdorp, M. Bethume, H. de Jong, A. Kieboom, A. Schoemaker, F. van Hage.

De ploeg is intussen versterkt door P. Hoekstra, G. Kastelijn, H. Textor, terwijl F. van Hage de dienst heeft verlaten. P. Pols (centraal geestelijk raadsman) is in 1973 overleden; hij is opgevolgd door C. Uitenbogaard.

Wij
stellen

U
voor:

Paul
Postma

Postma, Paul G., geboren 1947, doctoraal economie 1972 en thans werkzaam bij Bruynzeel; in 1972 lid geworden van het hoofdbestuur, na het vertrekken van Abel van Olst; maakt deel uit van de taakgroepen publiciteit en internationaal; zit in de voorbereidingscommissie voor het internationaal congres in 1974, in de staf van de IHEU en sinds kort in de radio en t.v.-commissie.

In mijn middelbare schooltijd raakte ik betrokken bij de Humanistische Jeugdbeweging, waar wij in een steenkoud keldertje van een flatgebouw wekelijks sprekers uitnodigden, die ook wel kou geleden zullen hebben en die over hun levensbeschouwelijke overtuiging vertelden, waarna een discussie volgde.

U herkent het klassieke patroon dat bij ons

tot diep in de jaren '60 heeft standgehouden. Op deze wijze leerde je het verschil kennen tussen Jehova's getuigen en Lou de Palingboer en als alles goed liep kwam je na jaren tot de conclusie dat het humanisme toch wel boven alles ging. Zo is het met mij tenminste vergaan.

In die tijd werd ik naar een IHEU-congres afgevaardigd, alwaar een IHEU jongerensecretariaat werd opgericht en men besloot om mij hiermee op te zadelen. Dit secretariaat heb ik vier jaar gerund, met veel plezier overigens, tot dat mij gevraagd werd of ik wat voelde voor een H.B.-lidmaatschap. Daar voelde ik wel wat voor. Immers het gestalte geven aan het humanisme in onze maatschappij is een continu proces dat voortdurend aandacht en energie vereist. En dat is een taak waar ik mij graag voor inzet.

Dit is maar een van de taken van het Verbond, maar het is wel de taak waartoe ik mij in het hoofdbestuur het meest voel aangetrokken.

Een andere hoofdtaak is het uitbouwen van de humanistische levensovertuiging met alle consequenties die daaraan verbonden zijn voor de actuele maatschappelijke vraagstukken, zoals de overlevingsproblematiek, het vraagstuk van de privacy en dat van de euthanasie.

Het resultaat van deze beschouwelijke taak vormt de invoer voor de eerste praktische taak.

Dit tweede, beschouwelijke, werkgebied is naar mijn mening niet bij uitstek een taak van het hoofdbestuur; deze dient in alle organen van het Verbond te worden uitgewerkt, waaronder – maar niet in het bijzonder – het hoofdbestuur. Het denkproces is een taak voor het Verbond als geheel, terwijl de organisatorische vormgeving bij uitstek door het hoofdbestuur en de hieraan verwante taakgroepen gebeurt.

Natuurlijk kan het hoofdbestuur naar hartelust stimuleren bij het doordenken van de humanistische overtuiging, maar het doordenken zelf is een taak voor ons allemaal in het Verbond. Het humanistisch perspectief en de rapporten consumptie/productiebeperking en bevolkingsproblematiek geven geenszins de mening van het Verbond weer, maar dragen materiaal aan om te komen tot zo'n humanistisch standpunt.

En dit is toch ook voor u!

Humanisme een spraakverwarring?

In het blad van de gemeenschap Amsterdam, de „Loopmare”, lasen wij bovenstaand artikel van de hand van redakteur, Chiel Verduijn:

Met het woord en de inhoud van het begrip humanisme en aanverwante begrippen wordt wonderlijk omgesprongen. Men voegt er woorden aan toe als „algemeen”, „christelijk” e.d. waardoor niet duidelijker wordt wat nu de eigenlijke inhoud van dat humanisme is. Vaak wordt de indruk gewekt dat men over humanisme spreekt, maar humanitair bedoelt. Humanitair in de zin van zorg om de medemens, een algemeen menselijk verschijnsel. Dat is heel wat anders dan humanisme als levensovertuiging. Want laten we wel zijn: wanneer anno 1973 het begrip humanisme gehanteerd wordt, dan is er sprake van een levensovertuiging, die autonoom, atheïstisch en agnostisch is.

Het probleem begint al bij „een levensovertuiging”. Daar zijn dikke boeken over te

schrijven, maar in het algemeen kan men stellen dat het een geheel van samenhangende denkbeelden zijn over de mens zelf en hun onderlinge verhoudingen. Kortom: een visie op mens en samenleving.

Deze visie is *autonoom*, d.w.z. zelfstandig en gebaseerd op eigen en andermans waarnemingen en ervaringen. Ik elk geval is de humanistische levensovertuiging niet ontleend aan boven- of buitenmenselijke ervaringen en de neerslag daarvan in de een of andere openbaring.

In die zin is de humanistische levensovertuiging dan ook *a-theïstisch*, dat wil zeggen „zonder god”, zonder uit te gaan van een godsbegrip. Ten aanzien van de godsvraag is het humanisme *a-agnostisch*, men is niet wetend, men heeft geen weet van buiten- of bovenmenselijke ervaringen.

Wanneer men in deze samenhang het humanisme ziet, dan worden voorvoegsels als „algemeen”, „christelijk” e.d. onbegrijpelijk en verwarrend. Uiteraard kan men anderen niet beletten een onjuist gebruik van

woorden te maken, maar het zou plezierig zijn, als in de eigen kring, d.w.z. binnen de humanistische beweging, gestreefd werd naar helderheid. Men behoeft geen puritein te zijn om dit doel na te streven.

Met de begripsverwarring, die steeds toeneemt, treedt tevens een stuk identiteitsverlies op. Dat is jammer, want voor veel mensen betekent de humanistische levensovertuiging een stuk houvast, een visie waarmee zij zichzelf en de hun omringende werkelijkheid aan kunnen. In sommige konfessionele kringen juicht men deze verwarring toe omdat godsdienstige en levensbeschouwelijke opvattingen overleefde zaken vindt. Men kent daar nauwelijks zijn eigen denkbeelden en weet er meestal geen raad mee. Omdat men het daar allemaal niet meer zo weet, behoeft dat voor humanisten nog geen reden te zijn om het ook niet meer te weten. Gelukkig is humanisme voor velen nog altijd en in toenemende mate een begrip met inhoud dat hun leven verrijkt en verdiept.

INGEZONDEN BRIEVEN

Persoonlijk weerbaar willen worden? (hulpbehoevend of levensvatbaar?)

Nog eens over persoonlijke weerbaarheid: sinds mijn vorige ontboezeming in Humanist heb ik veel „geleerd”... gesprekken binnen het H.V. waar mij de kritiek gelukkig niet werd bespaard, een suicide van een persoon die op mij grote invloed heeft gehad, dit alles maakt dat ik het vorige stuk nu her-lees met de gedachte „er zit nog veel méér achter”.

Wat ik bedoel te zeggen wordt door H. Oldewelt verwoord in zijn „Wijsgerige overpeinzingen betreffende zielkunde en opvoeding” waar hij op blz. 39 schrijft... „men wordt door een nieuw inzicht niet opeens een ander mens. De spanning waarmee men eigen vermeende „trekken” samenhoudt tot een ik, deze bestaanskramp ontspant zich niet opeens. Ieder in onze omgeving behandelt ons als een gevormd verschijnsel, dat bepaalde trekken heeft en andere mist, zelf hebben we evenzeer de gewoonte om ons en anderen zó te zien. We menen overal op te merken dat bij reacties enkele trekken actief worden en andere onbetrokken blijven”... en ver-

derop blz. 45 „Deze soort kenmerken valt wég naarmate we onszelf op onze bestaansgewoonten her-overen, dus in zoverre als we dat wat we wezenlijk zijn, een vormvrije, actieve kracht, weer vrijer d.w.z. actueler (en niet meer als naspelers van ons verleden) laten gelden”.

Dat heroveren-van-onszelf is gemakkelijker geschreven dan gedaan, maar *daar* gaat het m.i. om bij die persoonlijke weerbaarmaking. We worden door de mensen om ons heen (de omgeving in grotere en kleinere kringen... gezin, werksituatie, stad, natie, wereld) behandeld en we behandelen onszelf en elkaar als gevormde (voorgoed gevormde!) verschijnselen. En juist dát is funest voor onze persoonlijke weerbaarheid, omdat we door die al-te-vanzelfsprekende-geconditioneerdheid-voor-altijd (alle situaties en voor ons hele leven) star en daardoor te kwetsbaar (niet soepel) reageren op nieuwe levenssituaties en -condities. En het leven is immers altijd en voortdurend nieuw? Nooit helemaal hetzelfde als

daarvóór? Indien we onszelf kunnen heroveren op onze bestaansgewoonten, dan her-vinden we een argeloosheid die ons zakelijker in dienst doet staan van wat ons levenswerk is. Als onze schablonen wegvallen kan onze persoonlijkheid pas goed opbloeien in al haar oorspronkelijkheid en pas dan kunnen we zakelijk ons levenswerk vervullen. Zakelijk, niet in dienst van een productiebedrijf of een partijpolitieke overheid of een persoonlijk eigenbelang, maar van datgene wat we als levens-echtheid onderkennen, ontdekken, voelen. Zakelijk in dienst óók van de medemensen die in nood zitten (vereenzaming, onbegrepen zijn, uitgebuit door eigen partner en kinderen of eigen ouders). Op die manier zakelijk bezig zijn helpt onszelf om eigen verdriet, frustraties, mislukking te vergeten in dienst van een humaniseringsproces dat door ons heen en boven ons uit gaat, maar dat we meestal voorbijzien in de drukte van teveel bijzaken.

H. R. O. Snijder, Den Haag

Trimmen

Een destijds op verzoek van NRC Handelsblad ingesteld onderzoek heeft uitgewezen wat wij na enig logisch denkwerk al veel eerder hadden kunnen konkluderen: „Er zijn eenvoudiger en goedkoper middelen dan de trimbaan om fit te blijven”.

Echter, de hersenen van de door welvaart afgestompte mens kunnen net zomin als zijn spieren nog node zonder hulpmiddelen functioneren; logisch en zelfstandig (vrij) denken wordt dan ook veel minder gedaan dan nodig zou zijn voor de emancipatie van de mens. Niet alleen veel vrouwen, maar ook heel wat mannen, durven zich nauwelijks op hun eigen verstand te verlaten. Maar al te vaak vinden zij het nodig om zich bij hun denken en doen te laten leiden door wat deskundigen hebben uitgemaakt.

Hiermee wil niet gezegd zijn, dat wij het in deze ingewikkelde samenleving zonder deskundigen zouden kunnen stellen, integendeel, veel problemen zouden zonder een

deskundige aanpak niet op te lossen zijn. Maar daarom is het nog niet nodig (en zelfs gevaarlijk), dat niet-deskundigen de verantwoordelijkheid voor het denken, c.q. het zoeken naar oplossingen voor de problemen in onze samenleving uitsluitend op deskundigen afschuiven en het eigen denkvermogen op non-actief zetten.

Degenen, die zelf willen en durven nadenken (meedenken), zullen tot de konklusie komen dat de oorzaak van de meeste onzer kwalen veeleer ligt in het teveel dat wij bezitten dan in datgene dat wij (nog) niet bezitten. Daarom zou men het verhelpen der kwalen niét -- zoals tot nu toe steeds werd gedaan -- moeten zoeken in extra voorzieningen (zoals bijv. trimbanen en trimtoestellen), maar bij voorkeur in het opheffen van de oorzaak der kwalen. Wie zijn verslachte spieren wil stalen en zijn kortademigheid en zwaarlijvigheid wil verhelpen met trimmen náást het autorijden, zal

zelden het gewenste resultaat bereiken. Beter is het de auto af te schaffen (of deze slechts in geval van uiterste noodzaak te gebruiken) en te gaan lopen en fietsen in plaats van autorijden.

Wie zijn kinderen liever niet op jeugdige leeftijd met een kunstgebit ziet, doet er beter aan het gewoontesnoep af te schaffen dan te ijveren voor de toevoeging van fluor aan het drinkwater.

Kortom, wie zijn gezondheid en die van het leefklimaat naar de juiste waarde weet te schatten, zal bereid moeten zijn voor die gezondheid het een en ander op te offeren. Voor degenen, die, ondanks de jaarlijkse tol van duizenden verkeersslachtoffers en hartpatiënten, nóg niet willen/durven denken, dit door deskundigen vastgestelde feit: ruim 50% van de totale luchtvervuiling wordt veroorzaakt door het autoverkeer.

M. de Visser-Ameling
Slikkeveer

NIEUWS UIT DE GEMEENSCHAPPEN

Nieuwjaarsbijeenkomst Friese afdelingen

Hield de Friese gemeenschappen voorheen hun gezamenlijke nieuwjaarsbijeenkomst op één der eerste zondagen van het jaar, dit jaar wordt van een andere opzet uitgegaan. Alleen de gemeenschappen Leeuwarden en Drachten organiseren deze keer een gezamenlijke (en verlate) nieuwjaarsbijeenkomst op 27 januari a.s. in de schouwburg „De Lawei” te Drachten. Het programma, dat om 10.30 uur begint en

tot plm. 16.00 uur duurt, bestaat uit de opvoering van het toneelstuk „De Laatste Trein” door de Noorder Compagnie, het draaien van een film en het discussiëren over de inhoud van stuk en film met als gespreksleider de heer J. Kroos, hoofd-raadsman geestelijke verzorging bij justitie. Vanzelfsprekend worden op zo’n dag, waarop ook leden van andere dan de organiserende gemeenschappen welkom zijn,

kontakten tussen leden gelegd en vernieuwd, o.a. tijdens de broodmaaltijd. De besturen van Leeuwarden en Drachten hopen nu maar, dat de weers- en benzine-omstandigheden geen beletsel zullen vormen voor een goede opkomst. In elk geval hoeven de kinderen geen beletsel te vormen. Zij kunnen namelijk worden beziggehouden in een crèche in één der zalen van „De Lawei”.

Ledenwerfaktie 1973/74

WERF EEN LID!

Het blijft nog steeds
dringend nodig

Hoeveel taken kunnen wij
voor onze medemensen
nog vervullen
als buitenkerkelijken
door U tot de overtuiging
worden gebracht
dat het
Humanistisch Verbond
hún organisatie is.

**VERSTREK ONS
ADRESSEN!**